

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 11. и 12. У Сомбору, за нов. и дец. 1894. Год. XXVI.

РОДИТЕЉИ И ДЕЦА.

— По руском. —

Човеку је од природе урођено, да воли децу. Природа захтева, да родитељи употребе сву своју моћ и бригу, не само на то, да одрже у животу Богом им дарована бића, него да им и живот обезбеде и да га учине срећним, те да тако у тој дечијој срећи, родитељи осећају и своју срећу, и тиме као да продужавају свој живот животом свога потомства. Дужност, да се старамо за децу не налаже нам сама природа, ту дужност ставља нам понаособ закон божији па и закон грађански. Бог захтева, да васпитамо свете и непорочне грађане за небо; а држава тражи да дамо друштву такође добре и корисне грађане; ако не постигнемо ове захтеве, онда је залудан сав наш труд, штетна је наша љубав, и ми нећемо никада видети, да су нам деца срећна.

Човек се састоји из два главна дела: тела и душе и има два живота: привремени и вечити, те по томе и љубав родитељска се мора простирати на далеко, она се мора трудити, да спреми деци срећу садашњег и блаженство будућег века. Да би нам деца у садашњем животу била срећна нужно је, да их васпитамо, да буду добри чланови људскога друштва, јер човек само у друштву налази задовољство и срећу; без друштва — остављен сам себи, човек би био најжалосније створење, жалосније и од самих животиња које сама мати — природа храни и негује. Једино на узајамној помоћи учвршћује се наша срећа. Добро уређену државу можемо сравнити са великим тргом, на коме једни продају плодове својих трудова, а други их купују ценом својих сопствених трудова, и због тога треба да будемо корисни другима, да би и други били корисни нама; треба се трудити да усрећимо друштво, како би и сами могли уживати део те среће. По томе дужност је родитељска, да спреме своју децу, за извесно звање и занимање у друштвеном

животу, не обзирући се на то: да ли је оно велико или мало, јер свако је занимање поштено, ако је потребно и корисно по друштво. Премудри промисао божији уплео је сва звања и занимања у један венац који се не може прекинути, а пажњу над тим венцем поверно је земаљским властима, које бдију над тим, да би једно звање подржавало друго, и тако да буду сва у једној целини. И слуга олтара господњег, и званичник грађанске власти, и војник и земљоделац, сви су достојни поштовања, само ако савесно врше дела, која им у делокруг спадају, јер они сви узајамно служе на срећу људскога друштва, и пружају друг другу руку узајамне помоћи.

Али ако ми, занимајући се уређењем садашњег живота наше деце, изгубимо из вида главну циљ човека — живот вечни; у том случају за њихову срећу нисмо баш ништа учинили, по речима Спаситеља: *јер каква је корист човеку ако задобије цео свет, а изгуби душу своју?* (Мат. 16. 26.) Каква је корист, ако им набавимо само привремену и кратку срећу садашњег века, која пролази као сан, а лишимо их вечите радости, када им прибавимо велике и славне титуле а лишимо их имена доброга хришћанина, с којим самим морамо предстати и показати се на страшном суду Господу нашем Исусу Христу; која нам корист, ако имена деце наше буду сачувана на страницама историје а избрисана из књиге живота, која корист ако им оставимо богато наслеђство а лишимо их најбољег наслеђства, царства небеснога? — Деца наша не могу бити ни истинито добри грађани људскога друштва, ако их не васпитамо да буду добри грађани наше небесне отаџбине. Не може бити веран држави онај, ко је неверан Богу и небу, не може савесно испуњавати налоге власти земаљских онај, ко не испуњава заповеди божије; не плаши се суда људскога онај, ко се не боји суда божијега. Ко нема духа Христова, или као што вели Апостол: *кто ходитъ по плоти, а не по духу*, тај се може само претварати да је добродетељан, али у истини не може никада бити тај, он се може само правити, да би тиме преварио друге и прибавио похвалу и дивљење, а тим уједно да би за себе извукао овоземаљску срећу; такав човек може имати одличне способности и много знања, али ако у срцу његову нису укорењена правила вере и љубави, само ће да вара умове и квари срца; може шта више и иза себе оставити корисне проналаске и списе, али баш зато што се тиме паштио да задобије само сујетну славу и корист у овоме животу, а не награду од Бога, сва му је награда ограничена на овај живот, а у вечности ће се

www.biblioteka.rs
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.публицистика.рф
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 појавити наг и ништав. Само прави хришћанин љуби заиста врлину, узато што је она врлина, и бега од греха, јер га је страх од суда Божија, пашти се и ради за срећу својих ближњих, јер тиме ради Господу. Ето у чему лежи цела тајна како да нам деца постану срећна; треба дакле да их васпитамо да буду прави хришћани и да их учимо свему оном што је корисно, јер све оно што је заиста корисно, и Богу је мило, и ради се са страхом господњим. Срећни су они родитељи, који се што чешће сећају речи пророка цара Давида: „**прїидите чада послашайте мене, страхѸ Господню наѸчѸ васѸ.**“ (Псал. 33. 12.)

Приступајући васпитању и обучавању деце, никада се не сме заборавити, да све што год учимо речима, треба да потврђујемо и утврђујемо делом. Дете не зна да размишља; али види, и сравњујући своје поступке са поступцима других, учи се да буде добро или рђаво. Сва настава наша, па била она ма како корисна и спасоносна, губи своју снагу ако не бива потврђавана dobrим примерима и богоугодним животом. „*Ако језике човечије и анђелске говорим а љубави немам, онда сам као звоно које зови или прапорац који звечи.*“ (I. Кор. 13. 1.) Немогуће је веровати речима, ако их ми сами опровргавамо противним поступцима и делима. Добро учити а рђаво живети — значи једном руком зидати а другом рушити то што зидамо. Само се онда извесно можемо надати успеху од наших савета и поука, када за потврду истих, можемо изнети онакав доказ, какав је давао небесни учитељ за потврду своје небесне науке: *та дела, која чиним, сведоче за Мене.* (Јоан 5. 36.) За путевођу дѣла неискуснога младића, исто као и за неискусног радника, нуждан је образац по коме се има равнати. Тај образац имају бити родитељи, или они, којима је поверено васпитање деце, па и сама власт; јер човеку је урођено да подражава ономе, кога је дужан поштовати и љубити, обично се угледамо на оне који су нам претпостављени. Тако су Апостоли угледали се на **Началника вѸри и Совершителя**, Господа нашег **ИисѸса Христа**, — и победили су свет, колико својом науком, толико чистотом живота; Апостол Павле говори: „**подобни мнѸ кывайте, какоже азѸ ХрїстѸ.**“ (I. Кор. 4. 16.) Први хришћани угледаху се на Апостоле — и тако постадоше обрасци вере и побожности свима будућим вековима. Исто тако храбри примери мученика и исповедника Христових саставише читаве зборове светитеља који им подражаваху. Тако исто и у друштвеном животу многи подражавају добрим и славним делима великих и зна-

менитих људи, те тиме човечанство напредује у врлинама и поштењу. Војници радо спомињу имена и храбра дела својих славних вођа, те се тако уче да и сами буду храбри и славни. Исто тако врлине старешина појединих породица прелазе с колена на колена, те су тако родоначелници дотичних породица виновници, среће и напретка не само своје деце него и најдаљег свога потомства; напротив — „тешко човеку кроз кога долази саблазан“ (Мат. 18. 7.); тим више тешко родитељима, који место да буду добре путевође своје деце, постају им камен спотицања; њихови пороци такође ће прелазити с колена на колена, шта више у течају времена још ће се већма развити и умножити; и за сву ту множину грехова, они ће морати одговор дати на страшном суду Христовом.

„Духовнаја Бесједа“.

Прерадио: Р. Ст. С. Илкић, учитељ.

ВАСПИТАЧ СЕ МОРА РОДИТИ.

Није тешко дати одговор на питање, одкуда човјеку моћ, коју има над дјецом. Извире ли из увиђавности, која каже, како је важно, да оно, што је добро, утиче на дјецу? Извире ли из воље, која ће их окренути на пут правде и доброте? Извире ли из дужности учитеља и васпитача? Извире ли из покорности, поштовања божанскијех и човјечанскијех закона?

Нико неће спорити, да ови и други налични моменти не смију узмањкати, ако ће васпитавање и поучавање за руком да пође, да дјечак и младић морају поштовати, љубити и уважавати васпитача и учитеља. Али ни ови моменти нијесу кадри доциљити жељенога, означенога резултата. Може учитељ или васпитач имати дубоку увиђавности с најјачом вољом, може имати најдубље чувство дужности са приврженошћу к Богу, родитељима и к самоме себи, са ревношћу и вјештином, може имати и саму ватрену љубав према звању са истинском љубави према дјецу, може дакле имати сва најнужнија и најплеменитија својства, па ипак нема оне чаробности, којом се ученик лијепи за учитеља а васпитаник за васпитача, ипак њихова духовна надмоћ може бити размјерно малена. Заиста чудно; али је истина. Ни увиђавност, ни намјера, ни воља, па била прва ма како дубока, друга ма како чиста, трећа ма како јака, не производи оно, што се хоће, и с тога морамо рећи, да не чини све воља. А да шта? Ни мање ни више до природа, до сретнику —

www.scribd.com
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 јер управо тако морамо га назвати — дата, урођена даровитост, дар неба, који се истина мора развијати, као и свака даровитост, али која се, ако је нема, не да ничим надокнадити, ни најплеменијом вољом, ни најдубљом рефлексијом, ни марљивошћу, ни прегалаштвом. Овђе као и свађе другђе мора природа највише урадити; што она није дала, не да се ничим накнадити. „Пјесник се рађа“, али се рађа и васпитач, као што се рађа и сваки виртуоз у својој струци т. ј. природа или ако хоћете провидност га је великом даровитошћу оспособила за његов позив. То је истинска истина; била овоме чудновата а за онога убитачна. Оно, што је најбоље, било то тјелесно или духовно, не добива човјек самим собом, него неком силом, која је ван њега. Тако нас учи и искуство и размишљање, а с тиме се слаже и признање дубокијех мислилаца и људи, који сами себи упознадоше. Ово се не види на први мах; тек позније, када се може прегледати ток властитог развића, кад човјек, као што каже Гете, „постане сам себи историчан“, постаје ово јасно.

Васпитач се мора родити. Оно, што се од њега свакога часа захтијева, — не да научи нити да утискује, не да калами нити да кљука, него да побуђује, развија, удешава према нагону и потребама дјечијега развића, — не учи никакова умјетност. Ту се појављује природни геније. Није дакле бескорисна воља, напор и прегалаштво; то су дапаче веома потребна својства, ако се жели што у својој струци постигнути; али њих мора подупирати даровитост за позив и звање, она морају извирати из даровитости, ако хоћемо, да је успјех изврстан и сјајан. Природа нагони човјека на рад; мора ту бити виши узрок, но што је хотимичан избор или вањски какав мотив. У овоме погледу можемо рећи, да чојек није слободан. Он се не може латити једнога посла па исто тако својски другога, па да у обадва једнако напредује, — то се догађа само код неизвјесних дарова, код добре или лоше осредности. Природа гони своју снагу само к оној мети, за коју је она способна, ни човјек нити може нити треба другачије да ради, он мора — а ово мора индицира највећу срећу, одређеност за знаменита дјела. Својевољност и избор не имају овђе мјеста, то је преформација и предетерминација природе. Благо ономе, које тиме надарен, благо ономе, ко то за рана упозна! Последње не бива увијек; често човјек позно увиди способност, којом га је природа обдарила, ђекада ни не сазна за њу. Ако човјек и незна за своју природну одређеност и њезин

утицај на савременике, упознаду је други људи ђекада дуго и дуго
иза његове смрти, дуго и дуго иза његова стваралачкога рада.
Филозофија историје јесте радња пророка унатраг. То је умље у
историји, у постајању човјечанства. Даровитост, ма била најенер-
гичнија, најодређенија, мора се разбудити, развијати, усавршавати.
Ни један се човјек не рађа савршен. Природа само снабдијева спо-
собностима, а дужност је прилика, утисака и властите марљивости,
да се развију. И ово признајемо човјеку, због овога уважавамо га
и дивимо му се; могућност развића да благи Бог; а остварује га
властито прегаштво, укрштај сретнијех прилика, које заједно раде,
дакле и опет благи Бог.

Велика је срећа, кад се могу гледати изредни урнеци и
примати њихов утицај. Урнек пробуђује дар. Морам опет рећи:
Природа је учинила, што је највише могла, она је створила, што
је било најпотребније, дала је увјете за развијање, — без ње нема
земљишта, у коме би сјеме ницало, — али њу треба побуђивати а
никаково потстицање не утиче тако силно као енергичан, развијен
човјек. Онога, који жели да се усаврши, сили нагон, да тражи
његов утицај, његову близину. Тада увиђа, што сам може и што
треба да ради, што сама његова природа хоће. То упознаје весељем
и унутарњом срећом, коју налази у близини развијена човјека,
упознаје замјећивањем, колико се њиме усавршити може. А томе
не треба много времена, ђекад само један сат, а ђекад један једини
час. Муња запаљује дрво у тињи час. А такав је и утицај једнога
духа на други.

Не треба ни напомињати, шта отуда слиједи за будућега
учитеља и васпитача. Он се дружи са признатим ваљаним учи-
тељима и васпитачима, с таковијема људма, које је природа обдарила
великом даровитошћу за њихив позив а који су је усавршили. Што
тада треба у њему да се разбуди, пробуђује се. Он не подражава
слијепо, — то свагда ради осредњост, — него посматрањем савршене
индивидуалности потстиче се развијање његове индивидуалности. Он
упознаје свој властити природни позив, те иде за метом, којој је
до сада тежио мање више инстинктивно или по пустој нагону
природе, а сада са пуном свијести и јаком вољом. Читавога вијека
свога захвално ће се сјећати урнека, носиће их у своме срцу као
свијетле слике; јер знаде, колико им је захвалан. Ко нема никаква
пијетета према људима, ко ниједнога човјека не цијени и не поштује,
како може очекивати, да ће и други људи њега пазити и пошто-

вати. А поштовање учитеља и васпитача од стране дјеце први је увјет чиновна утицаја, први је увјет власти и надмоћи васпитачеве над дјецом.

Морам читаоца молити, да добро схвати пробуђење карактера већ развијенијем карактером. Племенити карактери управо су зато и створени, да у нама пробуде и превагу даду ономе, што је ш њима у сроству, да нас ојуначе, да будемо ја. Ни један карактер не стоји тако далеко, да се не би могло њему подражавати, али праведан и достојанствен понос не допушта, да је човјек карикатура другога.

Најјачи чиниоц, који човјеку даје власт и надмоћ над његовијем савременицима, није — морам опет рећи — намјера, није никако рефлексија, него његова природа, али развијена и усавршена природа. Она нам разјашњује огромне утицаје, које је ђекоји човјек имао на цијеле слојеве друштва, на читава времена. Тада се природна обдареност намјерила на потребе времена, које оваплоћавају правац и радњу ове индивидуалне природе. Обоје се не намјери увијек једно на друго. Ђекада нема велики човјек згодна земљишта за родан рад, а ђекада недостаје земљишту велики човјек. Ниједна твар не упаљује се без муње, а без ње свијетли само пролазним сијевањем. Само онда, када се једно на друго намјери, настаје ватра, која означаје великога човјека. То су сретници и дивуми, којима све за руком полази. Такав бијаше св. Сава, такав Кристофор Колумбо. — И један и други зачетници су новoga времена. Вријеме бијаше за њихову радњу пријатно и зрело; али снага њихова утицаја извираше из дубљине и из енергије њихове природе. Они не могаху другачије радити, но што су радили, а вријеме бијаше згодно за њихову радњу. По Шилеру геније човјечанства у вјечитоме је савезу са природом.

Ко што о томе слуги, мораће имати неко поштовање, које прелази у смијерни, свети зазор. Ко да је тако смион, да не речемо дрзовит и безбожан, да на супрот стаје или чак уништује радњу овакога генија, оваке снаге, која изврено ради?

Онај, који имаде свијести, стотину и стотину пута ће се прије предомишљати, хоће ли употријебити вањску силу, да уништи или ослаби генија, који ствара. Лако је уништавати; доста је један указ, један декрет, једна наредба, која исто као што и мраз за једну ноћ уништи богати усјев читавога поља. Човјек се рађа са правом, да своју природу развија и по њој живи, у колико то није

на штету туђијех права. Свако закидање овога права злочинство је према божанским и природним законима. Творна снага, која је уложена у човјека, иде својијем властитијем путем, отвара нове путеве, ради оригинално. Ова разбуђује у нама чувство поштовања, јер стојимо пред новијем актом створења. Па ко је тако дрзак, да суровом шаком разорава? — „Изуј обуђу овђе, јер и ово је света земља!“

Тако ради нагон, који је човјеку урођен. Пустимо га нека ради, па да би се шеницом и кукољ растао! Та није ли Спаситиљ забранио, тргати га! У овоме видимо и код њега онај свети зазор, о којему управо говорах.

Поштовати природу и њезине радове и законе, који нам морају бити свети не само у звијездама него и у нагонима и у снагама човјековијем и вјеровати у ове законе окрепљује и уздиже човјека.

По Дистервегу написао:

Симеон Кончар, равн. учитељ.

КАКО ЋЕ УЧИТЕЉ ЗАДОБИТИ ОД СВОЈИХ УЧЕНИКА ЉУБАВ ПРЕМА ЦРКВИ И ШКОЛИ?

Питање је ово у данашње време од веће важности, зато ћу колико могу мало опширније на то одговорити, а и прилике данашње пружају ми средства. Шта је најтеже једном учитељу? Најтеже је једном учитељу бити онакав, какав треба да је учитељ срп. нар. школе, па или не може или му се не да да буде учитељ делом и речма. Ко нема дара, ко нема вештине, ко нема практике, ко није снабдевен душевним природним васпитањем, ко не уме с дететом прилагодити свој дух, своје осећаје, ко не уме слаткоречивим поукама, строгим али и благим опоменама немирне умирити, незналице поучити, дотерати, срца им облагородити, тај наравно непрестано хуче и уздише, љути се и једи и на своју судбину. Не мили му се ни живити, а камо ли свој свети позив савесно вршити. По који у свом каосу, невештини рада, слабом успеху својих ученика осуђује учитељски позив, па га шта више као најгори или најнедостојнији мрзи. Овакав није достојан носити наслов „учитељ“, па зато боље нека се и не лађа онај тога позива, који не осећа вољу, одушевљења, и самопрегоревања за тај важни, свети али и пун одговорности тешки позив. Није то само тек да се сврши долња средња

www.школа, па онда и учитељска школа, тек закона и облика ради да је оспособљен учитељ, па онда доћи само у одређену школу и оној невиној и безазленој деци строго заповедати и задавати лекције без смисла, без нужде и без успеха.

Па онда зар је оно сво знање за будућег учитеља доста, што донесе из средње и учитељске школе? Тек после наступају дани трудољубивог делања, дани у којима треба прикупљати науке и вештине за практичан рад у народној школи а док се ово не прибави треба се знојити, треба много једа прогутати са оном различнога сталежа и васпитања, децом у школи.

Ни предавати науке прописане за срп. основне школе није тако тешко. као што је тешко постигнути једнак успех бар код $\frac{3}{4}$ ученика, јер док они (који су у школи) пажљиво слушају, слушањем или очигледношћу предаване предмете науче, дотле они, који због немара својих родотеља, или због сиромаштва, или због какве домаће потребе у школу не иду — научено пропусте те о њему ни појма не добију, — никакав се успех не може постићи, ако се изостајање оваких неуредних ученика чешће дешава.

С тога треба учитељ прво да омили школу својој доци. То ће најбоље учинити у добром расположењу, у пријатности, у шали (само промишљеној), онда кад сви ученици буду у школи.

Учитељ треба онда себе у дечија осећања да стави, да им занимљиво прича, а деца су наивна па ма да су како несташна и раскалашна, моћ учитељевих благих речи кадре су их задобити. Дете има бистро око, оно све види, срце је његово осетљиво, па ако га се срца дотакну учитељеве лепе речи, умиљатост, добродушност, похвала, побуда и признање, онда је таково дете задобивено за школу, па док је код куће све га нешто гони у школу. Слушао сам од једне старице:

„Ама господине, моје унуче Мита, неће никако да ме послуша. Зауостављала сам га јуче да остане код куће, да донесе из вароши брашна, а он још при ручку рече: „преча је школа него пијаца!“ па није честито ни ручао, а он зграби књиге па беж' у школу!“

На ове речи сам се старици насмејао и рекавши: „То је лепо од њега, он је мој добар ђак!“ растао се с њоме.

Тада ми бејаше јасна већина узрока, што деца уредно долазе у школу, али опет не бејашу ми јасни сви. Најглавнији су узроци неуредном долажењу деце у школу: ако учитељ на децу виче, ако их

за сваку погрешку бије, и ако им лекције задаје под претњом прута. Ово последње на жалост још по негде је заостало по примеру старих школа, у којој су учитељи, наравно непрактичари, одприлике овако васпитавали ученике: „Пазите децо шта ћу вам сад задати за лекцију! Одавде, догде! (Па онда плавом или црвеном оловком забележи првом с краја редовну лекцију.) Хоћете л' научити?“ Деца избече очи прво на лекцију па онда на учитеља, те ако им се свидело да могу научити одговоре: „Хоћемо!“ ако виде да не могу т. ј. ако им се чини да је учитељ много лекције задао, онда се намрште, уздану, сагну главу па ћуте. Онда учитељ настави: „Ко ми ту лекцију не научи, тај ће добити шест врућих.“ Дете које је слабо даровито мучи се, учи, страх га да не иде, а страх га да иде у школу, потужи се оцу или матери да га боле глава или нога! Отац и мати из сажалења потпомогну његову жељу с речима: „Па немој ићи данас у школу, зар ти мораш баш сваки дан бити у школи? Преучићеш се, а нећеш бити поп!“ Сад се у детета породи снага варања и тако сваком приликом без нужде (ал само од страха) изостане од школе. И то не чини само један већ њих више. Учитељ их у љутини казни за неуредно похађање или за незнање задате лекције. Ученици све то више омрзну и школу и учитеља. Не боје се ни учитељевих батина ни претња те по вољи у летње дане беже од школе, а учитељ се жив кида од једа те не зна шта да започне, како да задобије љубав, али онда је већ касна и узалудна свака мука.

Све могуће неприлике може учитељ одклонити:

1. Ако деца не долазе у школу због тога што немају одела ни обуће, треба да то учитељ што раније пријави општини, па да се та општина побрине и деци набави одела и обуће. А ако је општина немарна, треба такову општину вишој власти пријавити, која ће на њу боље мотрити у погледу да тачно врши дужности.

2. Остале узроке као: немар родитеља према школи, нехатност деце, често задржавање деце од својих родитеља, незгода времена итд. учитељ ће моћи једино својом речитошћу, умешношћу, благим поступањем, лепим и занимљивим причањем омилићи деци себе, школу и књигу.

Нипошто осим песама на изуост задавати, а ако што задаје да деца на делу науче, нека им задато најпре растумачи и опет уз прикладну за то песму или приповетку занимљиво учини. По

чеће се треба с децом и шалти (само умерено) и то све дотле чинити, док се не увери да деца из љубави према учитељу и према науци, радосно а не уздишући и плашећи се у школу и у цркву иду и уче се речи божјој.

Душан Ђурић, земунски учитељ.

ПОЗДРАВИ

приликом четрдесетогодишње прославе Н. Ђ. Вукићевића
дана 17. (29.) октобра 1893. године.

(Свршетак).

227. (Т.)

Земун.

Вредноме учитељу српских учитељица и моје драге ћерке Исидоре, заслужном трудбенику на пољу школе и просвете честита из свег срца четрдесетогодишњицу службе и жели сретву стогодишњицу живота.

Секулић, капетан.

228. (Т.)

Ср. Карловци.

Приликом четрдесетогодишњице Вашег плодочасног рада за српску школу примите моју најсрдачнију честитку.

Баш бивши ученик

Милош Јегућ.

229. (Т.)

Вуковар.

Поздрављајући данашње славље желе Вама и породици живота и здравља.

Ваши сродници

Андра и Тинка.

230. (Т.)

Вуковар.

Слава и живио врли трудбениче, српске нам књиге и просвете.

Паја Степић.

231. (Т.)

Нови Сад.

Срдечно поздрављамо Вашу четрдесетогодишњицу Вашег плодног и неуморног рада.

Породица Љубе Стефановића.

232. (II.)

Вршац, 16. окт. 1893.

Велештовани Гасподине!

Приликом Вашег четрдесетогодишњег слава примите и од мене као Вашег поштоватеља најучтивију честитку, скромном жељом, да Вас свемогући Творац још више година на понос и дику српског рода одржи, те да дочекамо и педесетогодишње славе Вашег ревносног службовања.

Са особитим поштовањем и усрдним поздравом Ваш поштоватељ

П. Мариќковић.

233. (II.)

Панчево, 15. окт. 1843.

Високоблагородном Господину

Николи Ђ. Вукићевићу

Сомбор.

Нека Вас Свемогући још више година здрава и крепка подржи, српском народу на велику корист. Срећан јубилеум жели Вам од свег срца са особитим велештовањем и захвалности.

Благодарни

Гага Верши.

234. (II.)

Вел. Бечкерек, 18. окт. 1893.

На појутарје четрдесетогодишње прославе Ваше примите од нас две најискренији поздрав. Извините, што то не учинисмо јуче, јер је 17. октобар за нас дан тужне успомене смрти нашег незаборављеног отца. Ваще нећаке

Милана и Неда Кировићеве.

235. (II.)

Осек, 22. окт. 1893.

Високоблагородни Господине!

Мало је смртних људи у данашњему столећу, који могу са поносом рећи, да су за праведне и истините заслуге на просветном пољу, за поштен и савјестан рад и редку скромност доживили ону славу и признање васколиког српског народа, као што је то обелодањено 17/29. октобра т. г. пригодном прославе Вашег 40-годишњег рада као професора, управитеља, саветника и школског референта. Све што је могуће било, учињено је онај дан, да се прослава чим достојније увелича, похрлиле су депутације и поздрави из сваког кута где Срба има, да изразе Вама Високоблагородни господине

www.duboku захвалност и неизмерно признање за Ваш успјешни 40. годишњи рад на пољу просвете српскога народа.

Ја Вам велештовани господине на овом праведном и заслужном одликовању, — које ће достојног мјеста наћи у српској повјести за будућа времена и потомство српског народа, — честитам, радујем се истому као Србин а дичим се, да ми се налази кћи под управом тако заслуженог и одличног мужа.

Ваш одани поштоватељ

Јован Тишма.

236. (П.)

Темишвар, 25. окт. 1893.

Благородни Господине!

Не могу а да ма накнадно не изразим моје искрене осећаје које ми груди таје, моме најбољем наставнику. Жао ми беше што не могох то учинити онога дана кад томе беше време, но надам се да и накнадно неће бити доцне. Благо омладини, која се крепи и напаја на живом извору, Ваших неумрлих добротинастава. Дозволите ми дакле високопоштовани Господине да се и ја придружим радосној гомили која се трудила да Вам што прикладнијим речма изрази своје истините жеље и осећаје, приликом Вашег четрдесетогодишњег труднога рада за нашу корист и напредак. Ви заиста заслужисте лаворов венац, који се над Вашом главом вијаше. Живели дакле још много и дуго увенчани снагом и здрављем себи на славу а целом Српству на особиту корист а неограничену благодарност и оданост од Ваше бивше ученице

Оле Сифинос.

237. (П.)

Миклушевци, 27. окт. 1893.

Овом приликом Вам од срца изјављујем моју радост к дочеканом Вашем четрдесетогодишњем јубилеуму, и желим Вам и у будуће свака добра од Свемогућег Бога. Жао ми је што нисам могао доћи, па шта више, тако сам препречен био, да Вам тај дан ни (телеграфично) брзојавно немогах честитати. У осталом тјешите се и поносите се Високоблагородни Господине, што имате врло много и много и таквих захвалних лица, који и ако нису код свечаности могли присуствовати, ни писмену честитку поднети, — то ипак у срцу трајно постоји она љубав и оданост према Вама, коју сте Ви Вашим племенитим и родољубивим трудом и радом како појединима тако и целом српском народу допринели.

Примите Високоблагородни Господине заједно се Милостивом
госпођом и Вашом драгом децом од мене и моје породице искрено
срдечни поздрав.

Јесам са особитим поштовањем Ваш захвални ученик
Љубомир Ракић,
свештеник и председник црквене општине.

238. (II.) Ex ultima Tula, 25. јан. 1894. (Триест.)

Мој мили, стари друже,
Наша трудољубива челице!

У овом далеком крају истом данас сазнадох из „Школскога
Листа“ за твоју заслужену славу. Толики и толики твојих прија-
теља, судјелатеља, твојих ученика похитали својим честитањем да
ти украсе и јавно признаду неувјадајеме заслуге по народ и млађе
му поколење. Прими и од мене, свога од старине друга, из во
временја оно саученика, искрену жељу да те Преблаг милошћу
својом благослови, теби на радост, милим твојима на утјеху. Вјечна
ти слава и чест с колена на колена у нашем свету.

Твој из древле

Стари

РАСКОШНОСТ.

Био сам те среће, да су ме изабрали за учитеља, а још ми
се, тако рећи, ни мастило на дипломи није осушило.

С радошћу сам ушао у школу и својски одпочео радити,
као што би сваки чинио у првој години учитељевања.

Мој предходник умировљени местни учитељ више пута би
ме походио у школи. У своје време важио је он као врло добар
учитељ, с тога сам се и радовао, кад бих му на лицу видео задо-
вољство о мом раду у школи.

Синко — рече ми једном старац — немој узети за зло, ако
те на нешто опоменем, не радиш добро.

Ко? ја? та тако сам лаком, да се и сам стидим — одго-
ворим смешећи се.

Тако је — рече поново — не радиш добро, врло си раз-
метљив, раскошан.

Но сад сам се већ почео смејати. Ово је већ много. Ја, и
да се размећем, да сам раскошан. Та зар ми није доста изношен
капут? Већ је трећа година како сам га купио. Или ваљда коме

упада у очи мој сребрни сат? Та и њега сам од покојног деде наследио. А и не пушим. Па какву раскошност виде на мени.

Та не говорим ја о томе — упаде старац. Реци, колико година мораш учитељевати, да добијем потпуну мировину?

Само четрдесет година — одговорим жалосно.

Четрдесет година? рече старац. То је дуг низ година, а учитељев алат, грло и плућа су врло осетљиви, те ако не поступаш добро с њима, изневериће те.

А могу ли ја и себе чувати и поштено радити? запитам.

А зашто да не? Вештина доброга учитеља баш се у томе састоји, да и себе чува али и да даје деци оно што је децје. Мораш се чувати и пазити, да тело своје не трошиш узалуд.

А шта називате Ви трошењем тела? Кажите ми, молим Вас. Драге воље рече старац. Пази на грло и чувај га. Неће ти шкодити, ако те на ово или оно опоменем.

А шта ће то бити? запитам радознало.

Прво и прво — синко — ти врло високим гласом предајеш. Доста се далеко чује, та и твој сусед може уживати у твом предавању. То је видиш — раскошност речи. На што то трошење грла? Дете нити ће боље чути, нити ће боље разумети, ако му вичеш, кад што тумачиш. И сад естетичног гледишта не може се препоручити тај начин, а са педагошког је баш штетан. Неће тиме дете бити пажљивије него баш противно од тога. Ваљда си приметно, да кад ко у друштву свира, у почетку сви слушају, но доцније мало по мало па се почну разговарати. Тако се пријатно разговају поред свирке. Тако је видиш и у школи. Учитељ почне високим гласом, деца ће га у почетку неко време с пажњом слушати, а после ће употребити прилику и разговараће се. Тако се може лепо разговарати, кад учитељу зује уши од свог сопственог гласа. Зато видиш тишије говори, нека деца отворе уши и слушају те. Ако тишије говориш, приморано је дете, да те слуша и онда се не могу деца разговарати јер ћеш и најмањи шушањ чути.

Добро, али молим Вас радо бих чуо ако имате још каквих примедаба, кажите ми их.

Ако ти је право, ја ћу ти још по нешто рећи. Велика је раскошност од тебе она велика придика, којом попраћаш какву казну или опомену на ред. За то ти нико неће платити; и самом себи а и детету шкодиш, сво напрезање биће ти узалудно. Са неколико речи може се све казати; учини ово или оно, или ово

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

није добро, нећу тако да радиш, па ће ово више упливисати на дете него оне дугачке придице.

Али морам да се једим, кад видим толико глупости код детета. Једити се у школи и то је раскошност. Јед је посао за жене, оне утишавају срчбу тиме; учитељу то не приличи. Ван школе верујем ти, да се можеш кад и кад наједити, јер људи нам доста пута загорчавају живот, али у школи не треба да се једиш. Истина је, да дете споро напредује, а по неко је и тешког сваћања, које све треба имати на уму, па зато се не треба једити на њега. Несташно, непослушно или упорно дете треба лечити дозвољеним средствима на начин сходан детињој природи, без срчбе. Казни га кад треба без псовке, једа и много речи. Исажи пресуду што можеш краће, а казну одмах изврши — без много речи. Што год више говориш детету, да му докажеш да је скривило, мислиће на послетку да му учитељ само зато толико говори, да га прође време.

Али поштовани господине — рекнем — зар се Ви не би једили кад би имали посла са Пером Ј. који је као ђаво несгашан, а поред тога упоран, да му нема равна. Пре неки дан кажем му, да изађе напоље и стане иза табле, јер се разговарао. Није се ни помакао. С натегом сам га морао извући из скамије и као ђак жита вући до табле, да се цео разред смејао.

Имао сам и ја таквих ђака. Али са таквима треба друкчије поступати. Пазити треба, да такво дете не добије прилике да покаже своје зле стране. Боље превиди томе твом Пери неке погрешке, па пећеш имати толико невоље, као кад се с њиме много забављаш. Пази, да ти је предавање што тишије без сваког жагора. Пази на све, па ћеш видети колико ћеш заштедити у говору. Прекомеран говор је раскош, али је најопасније играње речима и стварање досетака — вицева. Не само да скрену пажњу детињу него и учитељеву. Многи учитељ се навикне на стварање досетака, па непрестано то ради. Отуда су и постале по шаљивим листовима т. зв. мудрости са катедре, које највише у вишим заводима владају. Неки учитељ је пун таквих ствари, па ће за свашта направити виц. Знаш, да се и ти сећаш онога професора, који је био прави вештак у шарању речима. Никад нећу заборавити како је он разговарао с ђаком. Он није никад казао свом ђаку „синко учи боље, пропаћеш“, него је то од прилике овако казао: „Чујеш ли ти мазгове! Ти ћеш пропасти, ни дванаест волова те неће из секунде извући“. Овако и овим сличним речима частио је он своје ученике.

А не може се рећи, да су му ученици бити веселији, ма да их је забављао овако шареним речима. Деца су постала безобразна тако, да је једва излазио на крај с њима. Од многе шале пије ни доспевао да предаје, јер час је прошао у шали и измишљавању досетака. А штета је била за таког професора, који је иначе био врло ваљан и способан, али бадава те досетке и шала све су покварила.

Оволико ти имадох рећи. У осталом док будеш више година практично радио и сам ћеш се уверити о реченоме и мени одобрити што те на ову или ону „раскошност“ упозорих.

С мађарског: М. Бандић.

О ВАСПИТАЊУ.

Живот дјетета зависи кроз дуље време од помоћи, што му се пружа од одрастлих. На дјетету у кољевци не могу се познати способности будућег човјека. Из дјетета може све постати, што дјете збиља постаје зависи од дуготрајног живота што обухваћа промјену развитка његовог код којих судјелује нутарње способности и вањски уплив. Објам ових промјена несме се припустити оним, који зато способни нису, јер ту у свези стоји будућа срећа или несрећа дјетета. Упливисати на неразвијене сматрали су од давних времена као једну од најплеменитијих задаћа, а не само пружањем обскрбе већ највише с тога да дјетету помогну доћи до извјестног развитка његовог, и да се нутарњост развије у извјестном облику. Ако је васпитатељ самосталан, онда се мора и дјете решити своје несамосталности. Сваки васпитатељ мора бити способан т. ј. донекле развијен, барем нек је пунољетан човјек који је свој душевни развитак донекле усавршио. Дјете пако које васпитамо мора бити способно, а ово је у доби своје незрелости, јер у тој доби није душевна нутарњост његова још никакав облик примила. Уплив што га добија дјете од васпитатеља мора бити по некој основи удешен, овај ће уплив само тако успјешан бити, ако је јачи од осталих вањских уплива који се на дјетету развијају. Цјељ што га овај уплив има не може бити друго, него опште човјечије опредјељење, јер се у овом добу још не зна шта ће из дјетета бити.

Васпитању је главна цјел могућност изобразити дјете, ту се разумева поданост детиње нарави, према вањским упливима, ова је могућност јако велика али није неизмјерна, њене су међе озна-

чене наравском способношћу самога дјетета. Вјештине које се производе оне стоје у свези са устројством наших тјелесних органа, они нам могућност чине те нам рад успјешује, тај нам пробуди всесеље и позива нас к новом раду. Душевне наше силе као што су: разум, памћење итд. нису урођене способности, оне спадају на оне способности душе наше које су се тек у течају времена упливисањем представа развиле, а садржај тих представа постане радом наших чула по упливу вањскога свјета.

Код васпитања има васпитатељ два сурадника: природу и друштво. У природу долазе све што нам је урођено, и оно што из вана на нас дјељује, осим чољечанског уплива. Упливу вањског света долази клима, разумевајући топлоту, влагу, храну, стан итд. они дјелују непосредно на тјело а посредно на душу, и ту се наше душевне силе буде различитим појавама у природни предмети. — По природи је васпитање једнострано али је стално. Од природе јаче је људско друштво које дете обкољава, одрастли свјет обћи са дјететом те тако пренесу језик, обичаје, владање и т. д. и дјете обћењем са одрастлим прими постепено сав дјелујући уплив на њега, ако је дјете силовито држе га у строгасти или га понушћају на размажење.

Држава и црква то су две веће друштвене заједнице, те се брину за вањски и нутарњи ред људскога живота и то својима установама и наредбама, те тако имају те друштвене заједнице на сваког човјека васпитајућег уплива.

Васпитатељ у неколико заостаје иза оних помагајући моментата пошто он може само кад кад на дјете дјеловати, а противно увјек дјелује на истог природа и друштво, али ипак његову раду васпитања принадежи захвалан дјелокруг, пошто је нужно потребит за усавршавање васпитања у човјеку.

Искуство је потврдило и потврђује да брижљиво васпитање уроди добрим а криво васпитање рђавим плодом, даље и то да се поуком, примјером, вјежбом, навиком, наградом и казном ипак нешто позитивног постићи даде.

Почетак васпитања спада у почетак живота, али ипак у првој години у добу сисања оно је искључиво тјелесно одхрањивање јербо у то доба свјест је дјетиња један хаос, и његова та тјелесна окретност није ни најмање подчињена свјести.

Обновитељ школе Амос Коменски дјели периоде васпитања у 4 групе.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Прва периода васпитања је у доби детињства, ово је прво оријентирање у свјету, из тога хаоса свјести дјетиње стварају се душевне представе, јербо се дјете сада упознаје са стварима, разликује, о нечему и просуђује, ступа на ноге, учи говор, и та прва периода спада у домаће васпитање и забавиште.

Друга је периода у доби дјечачкој и ту се почимље и свршује са школским временом, време основне школе.

Трећа је периода младаначко доба и доба почетка самосталности, пут полазку виших штудија и приступ у друштво и живот.

Четврта је периода време почетка зрелости, у овом добу еманципира он своје васпитајуће силе, заједно се свршује у овом добу подпуни развитак тјела, али ипак што се тиче васпитања обухваћа скоро половицу живота његова.

По својим бележкама.

Г. Ш. равн. учитељ.

КЊИЖЕВНИ ПРЕГЛЕД.

I.

У последњим данима изађе из штампе књижица на мађарском језику а са насловом: „Magyarország rövid ismertetése. A szerb iskolák IV. oszt. számára“. Име госп. писца није изметнуто. Дотична књижица би намењена за олакшицу досадашњег учења на мађарском језику.

За г. г. издаваоца разпитах се и дознавши да је Србија, науних дотичну књижицу приказати срп. учитељима овим путем.

Књижица износи 12 страна; израђена је без икакве штампарске погрешке и на дечијем речнику сходном мађарском језику, што би књижицу за ваљану учевну књигу препоручило. Градиво стављено је на катихетични начин предавања т. ј. на питања и одговоре.

На наслов метнуо је г. писац примедбу: „Szerző a művecskének összeállításánál feltételezte, hogy a tanuló a III. osztályban alapfogalmakat elsajátította.“ Мислим, да је представка на оно, што је законом прописано и што већ данас сваки учитељ доста марљиво врши — неуместна, шта више мало и смешна.

Оволико о формалности дотичне књиге, а сад пређимо на специјално посматрање јој.

Не знам позитивно, је ли штовани г. писац своје дело наменуо учитељима као помоћну, али ти пак деци као ручну књигу.

Ако је овим другима, то не само да је сувишан, већ и неуместан посао био, цело градиво на питања и одговоре ставити; јер овако не само да отештава деци учење, већ и разговестан преглед никад добити не могу од изпрекиданих ставова.

Истина, да је ово велика олакшица оним учитељима, који незнају добро мађарски; но и ову племениту целъ држећи пред очима, не могу одобрити тај поступак почем, помоћ која се пружа учитељу никад несме за собом повлачити терет и онако доста обтерењеној деци. По моме мњењу, много би целисходније било та питања, паралелно току градива, на крају књиге штампати, те коме требају — ено му; а учевни предмет у лепој целини изложити.

Одма у 1-вом питању употребљује г. писац израз: „égtáj“. Ја мислим, да би много боље било, да је рекао: világrész, јер а) данас већина и мађарских књига употребљује тај назив; а б) тај израз схватљивији је нашој деци, почем одговара српском називу, очигледније се даде разтумачити те тако и тврђе запамтити; По томе преиначило би се то питање: Hány világrészt különböz-tetünk meg?

Треће питање је ради одговора, да више породица чине једну општину. За овим пак сљеди: „Где си се ти родио?“ „Ја сам се у Мољу родио“. „Шта је дакле теби Мол?“ „Мол је мени место рођења“. „Шта је Мол?“ „Мол је општина“. Ово није постепено напредовање јер умножавање породица чини општину. Правац питања баш није категоричан, јер послужи ли учитеља зла срећа, те прозове баш оног ученика, који се није ту родио, то ће му настава мањкати у једносуштности. Ја би дотичан одсек питања овако ставио: Vajon községe a mi helyünk? Mi a neve a mi községünknek? Mely községekkel határos a mi Moholunk? Ezek a községek együtt mit képeznek? — Ова последња питања г. писац није ставио; ту је исту погрешку учинио и код извађања појма о жупанији и држави. Изгубио је из вида правило: из једнога примера не вади индукцију.

Код одговора на 16-то питање, цитирајући титулу Његовог Величанства, могао је уметнути и реч „apostoli“ јер с том једном рецју не би их баш обтеретио, а обрадовао би их са занимљивим разјашњавањем тога предиката.

Одговор на 18-то питање не одговара позитивности. У њему се вели: „За то се назива круном св. Стевана, јер је ову државу

www.univ.rs. Стеван основао“. Цитирајући овај одговор, излишно је на њ рефлексирати сем, настава пре свега ваља да одговара суштини.

20-то питање гласи: „Mi tartozik a magyar szent korona országaihoz?“ На ово питање жељени одговор — да амо припада ужа Угарска, Хрватска, Славонија и Угарско приморје — само онај дати може, с ким се оно шаблонски научи не обзирући се на аперцепцију.

Ја мислим, да би прецизније било питање: *Mely tartományokból áll a mi hazánk?* У одговору пак на ово питање, мислим да би потребно било пред „Magyarország“ уметнути „az anyu“ те би деци „ужи и шири“ појам Угарске светлији био.

У одговорима на 24-то и 25-то питање употребљује г. писац називе: „Велика равница и мала равница“. Ја те равнице из мађарских географија познајем као: „Велика мађарска равница“ и „Мала мађарска равница“.

Питање 26-то: „Mely hegyrendszerhez tartozik a hazánkban szétágazó hegység?“ и питање 27-мо: „Hogy osztjuk be a Kárpátokat fekvésük szerint?“ — метнуо би ја одма иза питања 23-ег: „Mely vidékek hegyesek?“ а не као што је г. писац после овог 23-ег питања одма прешао на: „Mely részek a lapályos vidékek?“ и „Milyen lapály terület e a sík vidéktől északnyugatra?“ Чинио би пак ово зато, јер држим пред очима, да дете не треба само шаблонски стеченим знањем учитељу лаворику да плете о испиту, већ учећи, да развија моћ душевну. Познато је да код деце фантазија ово јако унапређује; непобитно је, да се фантазија подпомаже и јача постепеним исцрпљењем једне исте теме.

У одговору на 38-мо питање г. писац ређајући канале у Угарској, споменуо је канал Бегеј, а пређутао Франц-Јосифов. У данашњим данима није онај ништ важнији од овог; кад је пак тако, то је требао и овај споменути и то тим пре, јер га деца већ из III. разреда познају.

Чудим се да један иначе ваљан дидактичар онаку дедукцију чини, као што је то учињено у тачци 39-тој и 40-тој. У првој тачци подељује г. писац Угарску на жупаније; у другој пак на географична одељења. Затим се занима специјално са овим другима т. ј. са географским деловима државе.

Посматрајући ове дедукције саме за себе, ништ против њих немам, но чиним ли то кад су једно поред другог, тада цео поступак осуђујем. Нашто учинити обе дедукције, кад нам за проду-

жеће почетог ланца, не могу обе за веригу служити, шта више, кад нам оне заједно, помућују јасност наставе?! Да је на моје, ја бих овде оставио само поделу географску, јер нам је у овај пар главно, посматрање државе с географског гледишта. Политично поделење пак — жупаније — оставио би на последку, за саставни део онога додатка, што би ставио ради бољег познавања државног политичног уређења.

Даље, од питања 41-вог па све до краја, посматра г. писац потанко поједине географске делове државе, као: велику равницу, предео с оне стране Дунава и т. д. Овде је г. писац показао највећу нетактичност географичарску. Он посматра прво занимање становника, затим рудокопе и онда становнике. Но географичар не задовољава се само с тим, што се становници овог ил' оног предела с' овим ил с оним занимањем забављају; већ се он жели уверити а и друге убедити, да они морају то чинити, јер их и само земљиште на то уцућује. Због тога посматра он прво само земљиште, затим поднебје, из овога вади конзеквенцију о плодовима и о занимању, а за тим прелази на становнике.

Усућујем се замерити г. писцу и то, што кљука сироту децу именима жељезничких пруга целе државе. Ја мислим, да је тим само набавио деци један мучно стечени велик, по непотребан каталог речи. Могao је споменути само главније пруге поред главнијих трговачких градова, а остали труд да је употребио на ближе познавање вароши те не би ученици морали учити она досадна гола имена њихова.

Из свега овог конзеквенцију т. ј. оцену књиге задржавам за себе, а г. г. учитеље при употреби дотичне књиге упозоравам на ове примедбе.

Од стране своје с признањем велим још само то, да је много лакше посматрати но у битци војевати.

1894. 17. Новембра.

П. Т.

II.

Српске дечије игре.

За женску децу скупио и у ноте ставио Александар Јорговић.

Као за сваки предмет који се у школи предаје тако и за певање се пита за што се има предавати и како.

Познато је да педагози наводе, да је учење певања у нар. школи безазлена забава. Детињи дух је тако жив да не може никад мировати. Он ће слободно време испунити, али неће исто употребити

као одрасли одмором него хоће да се забавља игром. Зато се треба побринути, да се деца за време кратког школског одмора различитим играма забављају. Но треба у првом реду пазити на то да дечија забава буде за њих и са педагошког гледишта корисна и дечије игре да буду занимљиве, веселе и лако схватљиве. Оне не упливишу само на душу дечију него се њима задобија и телесна корист.

Пе сумњам да је г. Јорговић овим разлозима побуђен, скупио дечије игре и у ноте их ставио. Овака збирка дечијих игара била је већ одавна нужна за наше малише. Зато нека је гошла хвала г. Јорговићу што се сетио нашег малог нараштаја наиме онога који забавиште похађа.

Мелодије су лаке и схватљиве, ни високе ни ниске и у простом гласореду „d-dur“ написане које наше забавиље и учитељице могу лакше савладати.

Препоручујем с тога ову збирку свима учитељицама, забавиљама и родитељима. Књижица садржи 24 разне игре.

Матица Српека наградила је исто дело са 80 фор. из фонда Јована пл. Наке. Вел. Ст. Миклушког. Издање је авторово.

Цена је 35 новч. а. вр. или (70 динара).

Драг. Блажек.

ЗНАЊЕ ЧИТАЊА И ПИСАЊА.

Да се види, како стоји знање читања и писања, доносимо податке изражене у постотцима од броја становништва у разним државама. У Финској незнају читати ни писати 1·9, у Саској 0·2, Норвенији 0·3, Баварској и Шведској 0·4, Пруској 0·6, Енглеској 9, Француској 9·5 Аустрији 23·6, Угарској 41·9, Шпанији 42, Русији 78·3, Србији 79·2, Романији 82, Бугарској 85

Са овим у свези донећемо опширније о знању читања у Угарској, и то на основу пописа становништва од 1890. године обављеног. Број становника у Угарској је 17,349·00, од којих долази 2,186·410 становника на Хрватску и Славонију.

Од укупног броја Угарског становништва читати и писати знају 42·23%, само читати знају 3·21%, а ни читати ни писати незнају 54·56%. Сравнијући ове бројеве са бројевима пређашњих пописа становништва нашло се, да је од 1869. године или за 21 годину број оних који знају читати у правој Угарској порастао са 80·59%, а у Хрватској и Славонији са 125·46%. Напредак тај у првој Угарској има се највише захвалити закону државном донесеном 1868. године, али је необично велики напредак у Хрватској у Славонији.

Горњи постотни бројеви узети су од целокупног броја становништва, али да слика јаснија буде, децу испод 6 година треба изоставити, која већ

Универзитету својом незнају читати и писати. Број становника преко 6 година, рачунајући ту и војнике, износи 14,094,090. Од овог броја у правој Угарској знају читати и писати 60·20% мушких и 46·49% женских; у Хрватској и Славонији пак 39·36% мушких и 25·25% женских. У опште се женске дакле мање баве учењем читања и писања него мушки.

Распоређујући знање читања и писања по пределима, нашло се, да има таквих 5 жупанија у којима ни $\frac{1}{4}$ мушких становника незна читати и писати, а 17 жупанија у којима ни $\frac{1}{4}$ женских становника незна читати и писати. Највише необразованих мушких становника има у Солнок-Дубошкој жупанији, у којој тек 20% мушких знају читати и писати, затим долазе ове жупаније: Хуњадска 20·5%, Личко-Крбавска 20·57%, Мармарошка 22% и Клушка 23·75%; најнеобразованијих женских становника има у Личко-Крбавској жупанији, где само 4·56% знају читати и писати, затим долазе ове жупаније: Хуњадска 11%, Солнок-дубошка, Загреб, Мармарошка, Дољно-Фехерска, Торда Арањошка, Клушка, Силађска, Крашо-Северинска, Арадска, Угочанска, Фогарашка. Има 14 жупанија и 28 вароши у којима више од $\frac{3}{4}$ мушких становника знају читати и писати, а са 2 жупаније има у којима више од $\frac{3}{4}$ женских становника знају читати и писати; најобразованије становништво је у престоници Будимпешти, где 88·62% знају читати и писати, затим долазе ове жупаније: Мошоњска 86·71%, Шопронска, Толнанска, Коморанска, Веспримска, Ђурека, Острогонска, Гемерска, Бекешка, Пожунска, Липтовска и Хајду; најобразованији женских становника има у Мошоњској жупанији 79·37%, и Шопронској 75·92%.

Као што се види, најобразованије становништво је с оне стране Дунава, а најнеобразованији у неким Ердељским жупанијама и Хрватској и Славонији.

По језику нашло се да код мушког становништва знају читати и писати код Немаца 67·64%, Мађара 58·99, Словака 50·42, Јермена 50·54, Срба-Хрвата 33·12%, Романа 19·89%, Русина 12·81%.

По вероисповести нашло се да знају читати и писати: код израиљца 70·69, луторана 69·20, калвина 63·11, унитарца 56·61, римокатолика 51·87, источно-православних 25·87, грко-католика 17·69%.

Из „Néptanítók lapja“ извадио:

М. Бандић.

†
АНАСТАСИЈЕ МИЛАН МАРИН,
 учитељ у Голубинци.

Немила смрт отрже опет из реда учитеља и младих раденика на пољу књижевства србског млађану једну снагу. Анастасије (Воскресенко) Милан Марин учитељ у Голубинци, вредни сурадник „Школ. Листа“ и других србских часописа, после дужег тихог али тешког боловања од сушице преселио се у вечност 17. дец. о. г. у шест часова у вече у Голубинцима. Покојник је рођен у Сурчину 15. Јулија 1868. свршио је пети гимназијски разред у Вашархелу, а затим тро-

години приправнички течај у учитељској школи Сомборској где се одликовао својим примерним моралним владањем и великим прилежањем, и положио у јунију 1887. учитељски испит с добрим успехом. Још као ученик почео је радити на пољу књижевном; његове приповедке из сеоског живота у разним србским повременим листовима написане радо се читају. Такође се он бавио и са појезијом, а прилежно је дописивао и суделовао при издавању „Школскога Листа.“ Као отличителна црта његовог карактера има се сматрати благост, скромност, и редка благодарност према својим негдашњим учитељима коју је у свакој прилици све до смрти показивао. Био је у одправљању учитељске дужности тачан и савестан, али га је љута бољетица, несрећна сушица, од дужег времена мучила и ето сада и са овим светом раставила. Њега оплакује неутешна мати, брат Чедомир парох у Прхову и остала родбина. — У књижевности србској оставио је покојни Милан себи вечну успомену. Бог му дао души у рају блажено насеље!!

В.

НЕКРОЛОГ.

† *Јереј Димитрије Живковић.* Дана 17. новембра у вече, после дугог трајног и мучног боловања, преминуо је у Господу јереј Димитрије Живковић парох св. Претечевог храма сомборског. Покојник је рођен 1834. год. у Ст. Бечеју, свршио је гимназијалне науке у Пожуну а Богословију у Ср. Карловцима, те је 1858. год. зађакоњен и као ђакон служио је у Сомбору 32 године. 1890. год. рукоположен је за свештеника и као парох служио је при св. Претечевом храму све до смрти своје. Од постанка мађарско-српске гимназије у Сомбору, покојник је био на њој катихета и наставник српскога језика, неко време био је привр. учитељ појања на срп. учит. школи сомборској. Свечан погреб, са опелом, коме је претходила божанствена литургија у св. Ђурђевоком храму, био је 19. новембра пре подне, на коме су учествовале све правосл. срп. осн. мушке и женске школе, виша дев. школа, држ. гимназија, српска учитељска школа са својим ученицима и ученицама као и управитељима и наставницима. На опелу је г. јереј Милутин Гавриловић држао назидателно слово. — Мир праху његовом и вечна му успомена!

Р. Ст.

† *Андрија Мирковић* умиров. срп. нар. учитељ. Андрија Мирковић, умровљени учитељ срп. нар. школе Сремско-Карловачке преминуо је у наручју своје супруге, с којом је пуних четрдесет година у сретноме браку провео и деце своје 7. новембра о. г. у Кумани а на св. Арханђела по подне уз саучешће многобројнога народа предато му је тело матери земљи. Покојник је родом из Срем. Карловаца, где је свршио основне школе и пет разреда гимназијалних, па за тим оде у Сомбор где сврши двогодишњи течај препарандије са одличним успехом, ма да је за сво време свога школовања због сиромаштва у многоме чему оскудевао. У „Школском Листу“ од год. рекли би 1862. наишли смо у списку одлично свршених приправника у појединим годинама од отварања препарандије до те године и име драгог нам покојника који је свршио препарандију 1848. год. Исте године под 29. октобером бр. 322. пише тадањи управитељ срп. нар. школа блаженоупокојени Петар Јова-

новић, општини манђелешкој, да прими за учитеља покојника, „који је гимназијум и препарандију свршио са отмјеним успјехом и препоруком“; камо је покојник и отишао и ту учитељевао до год. 1852. када је дописом школеке власти из Темишвара под 7. новембром 1852. год. бр. 69. премештен за учитеља у Лежмир. Овде је пробавио пуних 15 година на потпуно задовољство и своје претпостављене власти и општине. Године 1867. би упражњено место учитељско у Ср. Карловци, па како је покојник рођењем био отуда а рад будући, да децу своју под непосредним својим надзором изколује компетује и он тамо, те и изабран буде. Овде је службовао до год. 1888. када је стављен у заслужени мир, кога је ето уживао све до смрти своје. Какав је савестан и ревностан учитељ био покојник сведочи допис варошкога магистрата карловачкога од 23. марта 1875. год. бр. 436. којим се покојнику саопштава, да је високо војено заповедништво у Загребу одписом својим од 15. фебруара исте године бр. 303. „благоизводело ради особите марљивости и постигнути добар успех у настави“ поделити „заслужену похвалу“; а идуће за тим године под 20. мартом бр 797. именује га варошки магистрат равнајућим учитељем над тамошњим прав. нар. школама „уз које је одличје и повишица годишњега хонорара од 100 фор. скопчана“. Такав беше покојник нам драги као учитељ, а по нарави својој беше благ и добар, свагда добро расположен, са чега је и био од својих садругова љубљен и поштован и у сваком друштву радо виђен и приман. На опелу, које свечано обавише чет свештеника а са осам учитеља, држао је опроштајни говор овдашњи учитељ г. Марко Вујић нацртав бираним речима рад и живот милог и доброг нам покојника, коме и овом приликом а са овог места нека је вечна успомена и Бог милостиви нека га прости и помиљује! У Кумани, 10. новембра 1894. Захвални син: Ст. А. М. свештеник.

† *Бранко Радловић*, кр. предстојник главног царинарског уреда у Загребу, преминуо је после дугог и тешког боловања дне 22. новембра о. г. у 45. години живота свога. Покојник био је изврстан и савестан чиновник. Као син српског православног свештеника Василија Радловића у Томашевцима у Банату, премда је као кр. чиновник већину службеног живота свога провео у градовима уже Угарске, где не беше ни српске цркве ни српског свештеника, остао је ипак до последњег часа живота свога веран син српске народности и светог православља. Пред смрт своју замолио је к себи православног свештеника, те му се из дна душе своје исповедио, а за тим причестио, помоливши се искрено Богу, да му опрости, ако је кога у животу вољно или невољно увредио, а помолно се Богу и за све оне, који су њега у животу вређали, јер последња му жеља беше, да оде с овог света измирен са свима људима. — Покојни Бранко познат је у српској књижевности са својих лепих силуета, којима је украсио „Песме Бранка Радичевића“, који рад му је наградила „Матица Српска“ у Н. Саду. — За собом оставио је удову са двоје женске дечице, а доброг брата свога оплакују два му млађа брата, Петар, управитељ срп. учитељске школе у Г. Карловцу, и Никола чиновник у Загребу, и рођена сестра њихова Даринка, удата Пауновићка, српска народна учитељица, у Ковил-Сентивану. Бог му душу помиловао!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Из института црнице Марије на Цетињу. Завод за изображање црногорских девојчица који се издржава штедром руком Њезиног Величанства Премилостиве руске царице Марије, стоји под управом врле, мудре и свесрдне заузетне управитељке, гђе *Мертвино*, под руководством које овај женски завод цвјета као ма који од најбољијех европских Института. Школска 1893—94. година завршила се 12. јунија свечаним чином и отпуштењем васпитаница на летње празнике. Испити су почели 2. јунија. Његово Височанство Књаз *Никола* изволио је присуствовати испитима из Закона Божијега, Српскога језика, Српске историје, Свеопће историје и Земљониса. У његовом присуству биле су испитиване питомице из трију старијих разреда. Иза одговора, којима је исти Књаз стављао питања, и иза свакога испита Он је изјављивао своје потпуно одобрење. При испиту из математике пресејдало је Његово Височанство Књаз Насљедник, те је својом пажњом пратио одговоре васпитаница и такођер им и сáм задавао питања. Код осталијех испита присуствовале су Њихове Свјетлости, Књагињице *Елена* и *Ана*, и под њиховијем председањем следевао је испит из кројења и шивења, који је показао да су васпитанице, постигле потпуну способност, да могу и саме собом ручне работе извршивати. Испиту из музике и пјевања, изволила су пак присуствовати Њихова Височанства Књаз и Књагиња са свом пресејајном породицом, иза којег су Они удостојили Началницу Института својом високом посјетом и позвали је скупа са питомицама у Дворску башту. Тамо су дјечи биле предложене разне игре; а потом у дворекијем кочијама провезла су се наоколо Цетиња. — Другога дана посље свете литургије и молитава за добар пут одлазећијем ученицама, дошла су Њихова Височанства са својом пресејајном дјецом и сусретена су била са црногорском химном, коју су отпјевале питомице под управом професора за пјевање. У присуству Њиховијех Височанства биле су тад прочитане годишње испитне оцјене, при чем свакој изазваној ученици објављало се да ли је она проведена у даљи разред, или да је дужна опет полагати испит у почетку следеће школске године и јели добила награду и каквога степена. Сваку је из њих Његово Височанство похвалило или покарало, пазећи на то како је која заслужила. Одма за тијем Његово је Височанство изразило своје потпуно задовољство према школом постигнутоме успјеху, и тијем поводом изговорило је неколико ријечи, које ће на вазда остати у памети питомица овога завода. — Свечаност се је ова закључила пјевањем руске химне. Тога истога дана биле су пак ученице распуштане, да пођу к својијем домовима. — „Просвјета.“ —

У краљевини Србији за министра просвете и црквених дела постављен је г. Љубомир Клерих; за начелника прве класе у министарству просвете постављен је г. Др. Војислав Бакић професор педагогије на великој школи; За редовне чланове главног прозветног Савета постављени су г. г. Андра Ђорђевић професор велике школе као председник, Др. Милан Јовановић-Батут Јован Жујовић, Др. Драг. Мијушковић, Др. Богдан Гавриловић, Др. Јован Цвејић професори велике школе, Стеван Ловчевић директор прве београдске гимназије, Јеврем А. Илијћ управитељ београдске учитељске школе, Архи-

Димитрије Фирмилијан ректор богословије, Димитрије Јосић професор богословије и Стеван Давидовић професор београдске реалке.

Делење обуће и одеће сиромашној школској деци. Из закладе коју су установили покојни добротвори Димитрије Поповић и Антоније Коњовић негдашњи градоначелник сомборски, а која је умножена доцније знатним заветањем великог добротвора дечијег Марка Бикара и прилозима других особа, као и из прилога политичне општине и штедионице сомборске, ове године на Бадњи дан после вечерња у присуству најпречаснијег протојереја Љубомира Купусаревића, благородног господина Петра Вукићевића председника православне срп. црквене општине, управитеља местних православних срп. школа Н. Ђ. Вукићевића, повереника политичне општине сомборске благородног г. Ђорђа Ђуришића као и других отличних чланова општинских подељено је ове године сиромашним ученицима и ученицама православних српских основних и више девојачке школе, 147 пари ципела, 80 пари чизама, 50 пари опанака и 14 потпуних одела за мушку децу. На скромној свечаности овој држао је деци говор управитељ, а ученици и ученице основних школа причали су новест о рођењу Господа Исуса, о мудрим звездарима и о бегству у Египат; ученице учитељске школе пак појале су дивне стихире празничне и друге божићне песме. У општинској сали, где је ова свечаност била, изложен је био вертеп, а по поду била је посута слама, обућу је делио деци млади општински благајник Павле Вошко Вукићевић.

Отварање нове србске школе. У недељу 11. децембра о. г. освећена је и свечано отворена нова србска вероисповедна школа на Келебији пустари сл. кр. града Суботице, у присуству добротвора те школе г. адвоката М. Миросављевића, отмених гостију из Суботице, школеке деце и дечијих родитеља. Школу ову сазидао је о свом трошку г. Миросављевић, који је поклатио истој школи башту засађену и подигнут виноград, да се у њему деца уче воћарству и виноградарству. — Православна црквена обштина Суботичка даје учитељу плату годишњу од 360 фор. и остале потребе школске подмирује. Желити је, да честита обштина србска у Суботици код тамошњег поглаварства изради, да се србска мушка и женска школа у Суботици што скорије поврате у вероисповедне србске школе, као што су од старине па све до 1870. год. такве биле.

Завештања учитељској школи Горњокарловачкој. Недавно упокојени велетржац горњокарловачки Константин Барако опоручком својом оставио је на фонд учитељске школе тамошње 300 фор. који је новац црквена обштина горњокарловачка од породице покојникове примила и у речени фонд, који је њој на руковање поверен, унела. — Павле Буква грађанин горњокарловачки приложио је на фонд исте учитељске школе 200 фор. за спомен своје покојне супруге.

Избор учитеља. Дана 12. децембра о. г. изабрала је православна српска црквена општина сомборска за учитеља на централној, главној основној мушкој школи досадашњег привременог учитеља на истој школи, Стефана С. Илкића. Место ово било је упражњено смрћу блаженопочившег учитеља Стевана Коњовића. — На упражњено учитељско место у Старом Бечеју изабран је Љубомир Милованов досадањи привремени учитељ у Сегедину.

Ново место учитељице. Његова Светост Патријарх, благоволио је о свом трошку установити ново место учитељице на србској вероисповедној школи у Белом Брду, и за прву учитељицу на то месту поставити госпођицу Милицу Славковићеву испитану и оспособљену учитељицу србеку, с платом од 300 фор. у готовом новцу, уз уживање два јутра ораће земље, и 60 фор. у име станарине. Нова учитељица је већ декрет добила и на место свога определења ових дана одпутовала.

Наименовања. Вредни сурадник „Школекога Листа“ г. Константин Драгосавац учитељ комуналне школе у Борови (у жупанији Пожешкој) наименован је за равнајућег учитеља у истом месту. — Стеван Мамузић привр. учитељ у Добановци, постао је сталним учитељем у истом месту. — Миле Коларић наместни учитељ у Дољанима именован је за правога учитеља у истом месту. — Никола Бранковић постављен је за сталног учитеља у Мединцима. — Стеван Јањетовић именован је за привременог учитеља у Поповцу. — Милорад Димитријевић оспособљени србски народни учитељ наименован је за учитеља србске комуналне школе у Гају. — Невенка Акшамовићева привр. учитељица на србској комуналној школи у Сефкерину наименована је за сталну учитељицу на истој тој школи. — Грујић Светозар привремени учитељ у Средњојгори, придељен је на службовање нижој пучкој школи у Буђановцима. — Милан Узелац привремени учитељ у Добановцима, придељен је на службовање у Средњојгори. — Анастасија Петковића привремена учитељица у Иванову Селу, придељена је на службовање у Машић. — За наместну учитељицу у Обрежу постављена је свршена приправница Марија Вуняћева. — За привремену учитељицу у Дeroњима пристављена је госпођа Даринка уд. Протићка рођ. Николићева оспособљена учитељица. — За привремену учитељицу у Срб. Милетићу изабрана је Љубица Будимлићева свршена приправница.

Фонд србске више девојачке школе у Панчеву износио је са концем 1893. године 33.898 фор. 07 новч. а. вредности.

Руски учитељи и пољопривреда. У министарству земљорадње и државних добара израђен је план, да се за учитеље а за време школских ферија, и то код појединих рационално уређених пољских добара, држе предавања из појединих пољопривредних струка, заједно с праксом. Није још одређено колика сума да се изда на помоћ учитељима, који би на та предавања дошли. „Р. Ш.“

Друштво за помагање учитеља у Русији. У последње време су по многим крајевима Русије установљена добротворна друштва за помагање учитеља, садашњих и бивших. Министар просвете у јуну месецу о. г. издао је општа правила за таква друштва. По тим правилима друштво има редовних, помажућих и почасних чланова и чланица. Редовни су чланови само садашњи и бивши учитељи. Право на помоћ имају они, који су бар две године били редовни чланови; а стална се помоћ може дати само у прилици, кад је лична зарада немогућа. „Р. Ш.“

РАЗНО.

Јубилеум. Његово Високопреосвештенство, архиепископ београдски и митрополит Србије, господин *Михаил*, прославио је 40-годишњицу свога архи-

јерејскога служења св. православној цркви дана 14. октобра о. г. Жеља Њег. Високопреосвештенства била је, да се тај дан најскромније, и без икаквих предходних спрема, прослави. И покрај свега тога тај дан је прослављен на најсвечанији начин. У очи 14. октобра било је у београдској саборној цркви бденије, а на сами дан прославе била је торжествена св. литургија, на којој је благоволео присуствовати и Његово Величанство Краљ *Александар I.* после св. литургије Његово Величанство је лично походило Високопреосвештеног и честитао му јубилеум, и изјавило му да је, у знак признања на дугој служби цркви и престолу наредило, да се за Њ. Високопреосвештенство изради знак ордена *Бело Орла у бриљантима*, које ће му Њег. Величанство предати у спомен тога дана с тим, да га као одличје носи о ланцу око преију. „Пр. Гл.“

— Свети Архијерејски Синод автокефалне православне цркве у Србији, одликовао је јубилара, највишим одликовањем, које постоји у православној цркви, белом камилавком са крстом. Из дубине душе, просимо узвишеном јубилару, непоколебивој столпу и поборнику светога православија, правилу вере и образу кротости, Високопреосвештеном Митрополиту Господину *Михаилу*, од Архијереја прошедшаго небеса, Исуса Сина Божија, дуг век, здравље и срећу, да делајући на корист светога православија дочека и стогодишњицу живота свога.

Фонд сиромашних богослова у Београду. Професорски савет православне кр. српске Богословије у Београду издао је проглас на добре људе, у коме моли да приложи колико ко може, те да се установи фонд за сиромашне богослове, пошто им је материјално стање ужасно јадно, те отежава њихов успех у науци, и смета тачном вршењу ђачких дужности а уједно и врећа хришћанска осећања. Међу ученицима београдске Богословије има много и из неослобођених српских крајева. Прилози се шаљу Његовом Високопреосвештенству АЕ. и Митрополиту Михаилу или Ректорату Богословије.

Панчевачко српско црквено певачко друштво приредило је дана 13. (25) децембра 1894. г. у дворани св. Савског дома свој осми *духовни концерт*, у корист сиротинског фонда ондашње православно српске црквене општине. Распоред је био врло одабран.

Народне књижнице у Русији. Од 1890. године на овамо у Русији се веома много урадило на подизању народних библиотека, којих је и пре било, али тек од ових 4—5 година подижу се у толикој мери, да постају озбиљно стество за ширење просвете у народу. Данас се оне појављују свуда, од крупних центара до најудаљенијих заселака, како у европској тако и у Азијској Русији. Број њихов расте сваком годином, у геометријској сразмери. Оне се установљавају како иницијативом општинских и других власти тако и заузимањем, појединаца, друштава, па и народа оног, за који се те књижнице подижу. „Р. Ш.“

Године 1894. У Сомборском православно српском живљу рођено је 352 душе, умрло 223, а венчано 120 пари; по томе више је рођено 129 душа.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У *Сентомашу* (Србобрану) тражи се учитељица; плата је 500 ф. 100 фор. накнаде за пашњак, слободан стан или 200 фор. станарине а 169

фор. у име огрева и позлуге и канцеларијских прибора. Осим школских предмета учитељица ће морати предавати и женски ручни рад у неким разредима. Рок до 31. децембра о. г. по ст. кал.

— У *Доњем Вакуфу* (у Босни) тражи се учитељ. Месечна плата 50 фор. коју унапред прима, огрев и стан. Првенство имају који су коју годину учитељевали, молитељ дужан је обвезати се да ће од почетка па до конца 1895. шк. године непрекидно тамо учитељевати. Обвезу треба са молбеницом заједно послати православној српској цркв. школ. општини.

— У *Св. Петру* (Торонталска жупанија) тражи се учитељ. Плата је 360 фор. 30 кибли жита, 20 ф. за повторну школу, 20 фор. за перовођество и рачуновођество, општинско и школско, 3 хвата тврдих дрва и сламе поред тога слободан стан са два врта, (на један учитељ порез плаћа). Рок до 30. децембра.

— У *Чобаницу* (Csobánka Pest. m. u. p. Romáz) на четврторазредној школи тражи се учитељ. Плата је 340 ф и штоларни приход од 20 ф. Осим тога 4 хв. тврдих дрва, стап у нарави са вртом од 437 □°. Учитељ осим редовне држи и повторну школу и у цркви обавља дужности појца. Мађарски језик се безусловно знати мора. Рок стечају до 14. јануара 1895. Молбенице се шаљу преч. г. Ст. Ђурђевићу пароху и председнику шк. одбора.

— У *Станчеву* у жупанији Темишварској упражњено је место учитеља на срб. школи с платом од 400 фор. — Рок пријаве до 15. јануара 1895. Молбенице се имају доставити м. школ. одбору у Станчеву (per Rékas).

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

На приказ послани уредништву „Школскога Листа“.

Годишњи извештај о београдској Богословији школска година 1893—94. Београд народна штампарија Љ. Ј. Бојовића. Обилићев венац бр. 1. 1894. стр. 26.

О вери и молитви. Јавно предавање у корист оснивања фонда сиромашних Богослова говорио у богословској сали 27. новембра 1894. год. Архим. Фирмилијан ректор Богословије. У Београду штампарија Петра К. Танасковића до делијске чесме. 1894. стр. 17.

Учитељ педагошко књижевни лист. Орган учитељског удружења. 4. свеска. (Новембар). Година XIV. (1894—95.)

Најновији закон о учитељској мировини донесен у угарском сабору 1891. Превео Јеврем пл. Миковић учитељ у Сентомашу. Цена 20 нов.

Многобројне славне црквене обштине и господа учитељи, који нам од прошлих година за „Школски Лист“ дугују, — а има их преко три стотине, — умољавају се, да нам дуг свој, за који су поново пре месец дана опомене разаслане, што скорије пошљу и том приликом јаве желе ли да им се лист и даље шаље, или не желе.

Не буде ли скоро одзива, принуђени ћемо бити на основу уредно вођених записника наших, имена немарних дужника са дужном свотом путем јавности обзнанити, а затим наплату дугова судским путем потражити.

Администрација „Школскога Листа.“

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Навршила се ево 26. година „Школскоме Листу“, а уједно и тридесет шест година, од како је у Октобру 1858. овај лист покренуо препородитељ србске школе покојни Др. Натошевић.

Ободрен обећањем уважених досадашњих сурадника, да ће ми при уређивању „Школскога Листа“ у помоћи бити, рад сам и идуће 1895. године „Школски Лист“ издавати, ако се буде пријавило онолико предплатника, колико је нужно, да се сви трошкови око издавања овога листа без моје штете подмирити могу.

„Школски Лист“ ће као и до сада заступати праве интересе православне србске вероисповедне школе и србског учитељства и примаће радо ваљане чланке о васпитању и настави, који не стоје у опречи према светој православној вери и милој народности нашој.

„Школски Лист“ излазиће један пут у месецу на подпуном свитку fine хартије.

Предплата се прима само на целу годину и умољавамо свакога, ко лист држати жели, да нам најдаље до св. Три Јерарха предплату послати изволи.

Цена је листу на целу годину 1 фор. 50 новч. а. вр.

Учитељи, који примају плату мању од 400 фор. годишње, као и г. г. богослови и приправници, добијају „Школски Лист“ у пола цене т. ј. за 75 нов. — За предплатнике из Црне Горе даваћемо и идуће године „Школски Лист“ по 1 фор. а за предплатнике из Србије по 4 динара у србском, или по два форинта у аустријском новцу.

Сл. црквене общине и господа учитељи, који нам за прошле године дугују, нека изволе овом приликом према добивеној опомени и свој дуг послати.

Господа скупитељи, који нам пошљу пет предплатника са целом, или 10 предплатника (ђака) са половном предплатом добијаће по 1 примерак на дар.

Имена родољубивих добротвора, који за сиромашне школе и учитеље лист овај држали буду, обнародоваће се за спомен у „Школском Листу.“

У Сомбору, 28. Децембра 1894.

Н. Ћ. Вукићевић,

одговорни уредник и издавач „Школскога Листа.“

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.

